

ПЕРЕТВОРЕННЯ ПАСИВНОГО СЛУХАЧА ЛЕКЦІЇ НА АКТИВНОГО ЇЇ УЧАСНИКА ЯК РІВЕНЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЛЕКТОРА

Сирова Ганна Олегівна

Д.фарм.н., професор, зав.каф. медичної та біоорганічної хімії
Харківський національний медичний університет

Лапшин Вячеслав Васильович

К.мед.н., доцент кафедри дитячої хірургії та дитячої анестезіології
Харківський національний медичний університет

Чаленко Наталія Миколаївна

К.фарм.н., старший викладач кафедри медичної та біоорганічної хімії
Харківський національний медичний університет

Загальновідомі вирази «читати лекцію» (те, що робить педагог) і «слухати лекцію» (те, що роблять студенти). Лектор ніколи не каже «розповідати лекцію», хоча лекційний матеріал викладач розповідає, користуючись створеними мультимедійними презентаціями, що містять назву, план, актуальність лекції і лекційний матеріал з малюнками, схемами, таблицями, формулами, рівняннями, фотографіями та ін. Відповідно студент ніколи не каже «дивитися або розглядувати, або читати лекцію» – бо здобувачі вищої освіти слухають лекційний матеріал, при цьому знайомляться з ілюстративним матеріалом, що супроводжує кожную конкретну лекцію.

Класичне, очне, читання лекцій у зв'язку із карантинними обмеженнями (Covid 19), військовим станом, спричиненим агресією РФ – сприяло його заміні на дистанційне з використанням у Харківському національному медичному університеті (ХНМУ) он-лайн платформ microsoft teams, google meet, Moodle. Така форма сприяє обмеженню спілкування між лектором, який відіграє роль донора, і студентами, які виконують роль акцепторів. Нажаль ми, педагоги, не бачимо очі наших студентів, що має, на наш погляд, велике значення для якісного зв'язку «педагог – студент». Тому, вважаємо доцільним проводити діалог під час викладання лекційного матеріалу. Такий діалог може відбуватися протягом всього часу: на початку – при обговоренні актуальності теми лекції, під час ознайомлення студентів з основним матеріалом (наприклад доцільно з'ясувати, що відомо за тематикою лекції здобувачам вищої освіти із шкільного матеріалу, або із програм дисциплін, які вже вивчили студенти в закладі вищої освіти (ЗВО), обов'язково в діалозі доцільно з'ясувати, чи розуміють наші студенти перспективи теми, що викладається на лекції, міждисциплінарні зв'язки, особливо зв'язки із майбутньою професією та ін. Задача лектора полягає в тому, щоб пасивного слухача перетворити на активного учасника лекційного

процесу. Звичайно, що в дистанційному режимі це не просто, але ж можливо хоча б для певної, найбільш мотивованої частини студентів.

Також зацікавити студентів під час читання лекції можна завданнями, що стосуються кожного з нас, використовуючи міждисциплінарну інтеграцію: так, наприклад при викладанні лекції студентам-першокурсникам з «Основ біоенергетики та термодинаміки» (дисципліна «Медична хімія») ми розповідаємо про калораж продуктів харчування, їх енергетичну цінність, про булімію та анорексію, про ознаки, які визначають нормальні і проблемні характеристики нашої ваги – кожному рекомендуємо, користуючись сучасними гаджетами, підрахувати свій індекс маси тіла (індекс Кетле) – це завжди зацікавлює студентів, які вже мотивовані на здоровий спосіб життя і здорове харчування.

Саме педагогічна майстерність викладача важлива за для того, щоб залучити студентів до активної участі в лекції. Так, в лекції «Вуглеводи» (дисципліна «Біоорганічна хімія») ми виводимо на екран таблицю з глікемічними індексами продуктів харчування, залучаємо студентів до обговорення, порівняння індексів у різних продуктів, наводимо цікаві приклади та ін.

Таких прикладів можна наводити велику кількість – головне, на наш погляд, полягає в тому, щоб активізувати студентів під час лекційного заняття, щоб лекція не була прочитана монотонним голосом лектора, слухаючи який здобувач вищої освіти «спав» або займався особистими справами, бо йому не цікаво, крім того ж, загальновідомо, що лекційний матеріал в наявності в репозитарії ХНМУ та розміщений на платформі Moodle, як структурний компонент методичного комплексу (мультимедійна презентація кожної лекції і аудіозапис). Такий метод проведення лекцій сприяє збільшенню відсотку студентів, які заздалегідь (до лекційного заняття) знайомляться з лекційними матеріалами, що розміщені в репозитарії, та активно вступають в діалог, маючи вже певний рівень знань за темою лекції.

Зацікавити студентів можуть і відеофільми за тематикою лекції, тому доцільно залучати здобувачів ЗВО до їх обговорення на лекції. Практика показує, що є навіть такі студенти, які самостійно створюють відеофільми, із задоволенням демонструють їх. Найкращі зберігаються на кафедрі і формують відеотеку – банк фільмів і мультимедійних презентацій.

Отже, діалог між лектором і студентами під час лекційного процесу доцільний і залежить він від педагогічної майстерності викладача і бажання здобувачів ЗВО, від їх вмотивованості і зацікавленості, а перетворення пасивних слухачів лекційного матеріалу на активних учасників лекції являє собою взаємовигідний і цікавий процес як для сучасних студентів, так і для педагогів-лекторів.

Список літератури

1. Методичні засади викладання медичної хімії на терені формування «клінічного мислення» майбутніх лікарів / Г. О. Сирова, В. М. Петюніна, В. О. Макаров [та ін.] // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : збірник статей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25–26 листопада 2021 р.). – Полтава : Астрія, 2021. – С. 275–278.
2. Використання інноваційних методів при викладанні хімії першокурсникам в ХНМУ / Г. О. Сирова, Т. С. Тішакова, О. Л. Левашова, Н. М. Чаленко, О. О. Завада // Modern directions of scientific research development : Proceedings of VI International Scientific and Practical Conference, Chicago, USA, 24–26 November 2021. – Chicago, 2021. – С. 598–601.
3. Роль викладача в освітньому процесі / П. А. Козуб, С. М. Козуб, О. Л. Левашова, Т. С. Тішакова // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доповідей 28 міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD–2020, Харків, 28–30 жовтня 2020 р. : у 5 ч. / за ред. Є. І. Сокола. – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. – Ч. 4. – С. 308.
4. Левашова О. Л. Дистанційна освіта – виклик сучасності / О. Л. Левашова, Т. С. Тішакова, С. М. Козуб // Актуальні проблеми вищої медичної освіти і науки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 8 квітня 2021 р.). – Харків : ХНМУ, 2021. – С. 111–112.
5. Сирова Г. О. Мотивація і інтеграція – елементи оптимізації навчального процесу студентів медиків / Г. О. Сирова, В. М. Петюніна, О. В. Присяжний // Сучасні концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах : матеріали XIII Міжнародної науково-методичної інтернет-конференції, м. Харків, 25 листопада 2020 року. – Харків : ХНМУ, 2020. – С. 73–74.
6. Навчання майбутніх медиків у сучасному інформаційному просторі / Г. О. Сирова, В. В. Лапшин, Н. М. Чаленко, Н. В. Копотєва // Сучасні концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах : матеріали XIII Міжнародної науково-методичної інтернет-конференції, м. Харків, 25 листопада 2020 року. – Харків : ХНМУ, 2020. – С. 70–71.